

PASAULES BRĪVO LATVIEŠU DZIESMIU DIENAS

BALTIJAS JŪRAS KRASTĀ — VISBIJĀ, GOTLANDĒ
1979. GADĀ — JĀŅU NEDEĻĀ, 19. — 22. JŪNIJĀ

TAISIŠU TILTU PĀR PLAŠU JŪRU

Gotlande

Gotlandes sala — senā zviedru cilts gudu zeme — guļ Baltijas jūras vidū, 90 km attālumā no Zviedrijas cietzemes. Austrumu pusē tikai 140 km atstatumā ir Kurzemes krasts: salas ziemeļu galam iepretim ir Kolkas rags, dienvidu galam Pāvilosta. Jūras vēju un viļņu apžūžotās Gotlandes klimats maigāks, saulaināks nekā Zviedrijas cietzemē un daudzējādā ziņā atgādina Latvijas piejūras novadus: baltas smilšu pludmales ar kāpu izciļņiem, vēju liektas priedes, meži, lauki, pļavas ar tām pašām puķēm, kas zied Latvijā, tīreļi ar aitu bariem. Bet piekrastēs ir arī Gotlandē raksturīgās kaļķakmens kraujas, gotlandiešu dēvētas par *klint*, savdabīgie, tālā senatnē viļņu izgrauztie akmens tēli — rauki.

Ar saviem 54 000 iedzīvotājiem Gotlande ir maz apdzīvota. Līdzīgi kā agrāk Latvijā galvenās saimniecības nozares ir lauksaimniecība un mežu izmantošana, nelielā rūpniecība balstās galvenokārt uz salas kaļķakmens atradnēm, piekrastēs ir arī zvejnieku ciemati. Bez Visbijas pilsētas ir tikai daži nelieli centri, salinieki dzīvo izklaidus, savrupās saimniecībās. Gotlandiešu raksturu un dzīves ziņu veidojusi ģeogrāfiskā atšķirtība, saskare ar jūru, cīņa par patstāvību vietā, kur krustojušies Baltijas telpas tirdzniecības un kaŗa ceļi.

Pieminami gotlandiešu sakari ar latvju cilšu apdzīvotajiem novadiem, it īpaši Kursu, kur pie Grobiņas divus gadu simtus (650—apm. 850) pastāvējusi gotlandiešu tirgotāju dibināta plaša skandināvu kolonija. Jauns tirdzniecības sakaru uzplaukums nāca 11.—12. gs., kad Gotlande kļuva par bagātu zemnieku — tirgotāju republiku. Par šiem sakariem liecina gotlandiešu darinātu rotu un ieroču atradumi Latvijā un Kursas senlietu atradumi Gotlandē. Visbija tāpat kā Rīga dibināta laikā, kad vācu pilsētu tirgotāji izpleta savu varu Baltijas telpā.

Svētku sarīkojumu programma

PIRMDIEN, 18. JŪNIJĀ

Teātra izrāde Sv. Nikolaja baznīcas drupās.

OTRDIEN, 19. JŪNIJĀ

Dziesmu dienu atklāšana ar koncertu brīvdabas laukumā, svētku estrādē.

Dievkalpojums Visbijas doma baznīcā.

Austrālijas tautas deju kopas (Saules josta) jaunuzvedums.

TREŠDIEN, 20. JŪNIJĀ

Dažādi sarīkojumi.

Raiņa *Daugavas* uzvedums brīvdabas estrādē.

CETURTDIEN, 21. JŪNIJĀ

Dažādi sarīkojumi.

Apvienotā koŗa koncerts brīvdabas estrādē.

Portlandes jauniešu ansambļa „Dzintara” koncerts.

PIEKTDIEN, 22. JŪNIJĀ

Tautas deju uzvedums.

Jāņu vakars Baltijas jūras krastā dienvidos no Visbijas. Līgošana, jāņugunis krastmalā, deja. Ievadā latviešu folkloras uzvedums.

Dziesmu dienu vieta — Visbija

Vecajā Hanzas pilsētā Visbijā ir ap 22 000 iedzīvotāju. Vecpilsētā jeb, kā gotlandieši paši saka, pilsētā iekšpus mūriem, pastāvīgi dzīvo ap trīs tūkstoši. Tas nozīmē, ka dziesmu dienu laikā mūŗu apjoztajā vecpilsētā būs vairāk latviešu nekā vietējo iedzīvotāju!

Gadsimtu gaitās Visbiju iekārojušas un arī iekārojušas daudzās varas. Par cīņu sīvumu liecina daudzās baznīcu drupas un aizsargmūris, kas kopā ar Visbijas slavenajām rozēm dod pilsētai pilnu tiesību saukties par Baltijas jūras skaistuli. Visbijā nav tik lielu telpu, kur varētu notikt svētku lieli sarīkojumi. Tāpēc dziesmu dienu atklāšana, apvienotā koŗa koncerts, tautas dejas viens no teātru sarīkojumiem notiks brīvdabas estrādē, ko pilsētas pašvaldība iekārtos mūsu vajadzībām skaistā parkā pie pilsētas mūŗa, nepilnus 50 soļus no Baltijas jūras.

Dievkalpojums notiks Visbijas doma baznīcā. Interesanta sarīkojumu vieta būs arī Svētā Nikolaja baznīcas drupas, kur iekārtota skatuve. Citiem sarīkojumiem ir mazākas telpas dažādās zālēs. Jāņus svinēsīm skaistā laukumā dienvidos no Visbijas tieši jūras malā.

Kad Otrā pasaules kaŗa beigu posmā uz rietumiem devās lielais bēgļu vilnis, pēc gotlandiešu pašu ziņām salu sasniedza ap 40 000 dažādu tautību bēgļu, to starpā vairāki tūkstoši latviešu, kas ieradās zvejnieku laivās. Gotlandieši pārbraucējus uzņēma ar sirds siltumu un stāvokļa izpratni.

Par Gotlandi nevar teikt kā dažkārt par cietzemi — „līst kā pa Jāņiem”. Jūnijs tur ir sausākais un saulainākais mēnesis, ja arī kādreiz lijis, tad pēdējos 10 gados nekad ilgāk kā pāris stundu no vietas. Tādēļ varam sagaidīt, ka Gotlande dziesmu dienu viesus saņems kā arvienu — ar saules dienām.

GOTLANDE

Citi sarīkojumi

Svētku programmā minēti līdz šim plānotie lielākie sarīkojumi. Svētku dienās notiks arī daudz citu uzvedumu un sarīkojumu mazākās, bet piemērotās un interesantās telpās, piemēram, Tautas namā un Sv. Nikolaja baznīcas drupās ar iebūvētu skatuvi. Paredzēti vēl šādi sarīkojumi:

Teātra izrādes, rakstnieku saieti, jaunatnes koncerts, dzejas skandējumi.

Par programmas tālāko veidošanos rīcības komiteja sniegs informāciju latviešu presei visos kontinentos.

Programmas apjomu ierobežos tikai dziesmu dienām paredzētais laiks, tās bagātību noteiks pasaules brīvo latviešu aktīva līdzdalība un izjustā vajadzība nokļūt Gotlandē.

IZSTĀDES

Paredzēta latviešu mākslinieku gleznu izstāde. Visbijas pilsētas iestādes iecerējušas sarīkot arhαιoloģisku un etnogrāfisku izstādi, kas rādītu arī kuršu un gotlandiešu sakarus. Eventuāli tām pievienosies vēl citas izstādes.

EKSKURSIJAS

Gotlandē ir daudz skaistu un īpatnēju vietu, kuŗu apmeklēšanai paredzēti izbraukumi. Viens no tiem dosies uz salas austrumu krastu, kur Kathammaras līcī 1944./1945. g. ar zvejnieku laivām no Kurzemes krasta Gotlandi sasniedza daudz latviešu bēgļu.

Kāpēc Gotlandē?

Rīkot dziesmu dienas Gotlandē ierosināja diriģents Alberts Jērums, pēc tam kad bija izskanējuši skaistie dziesmu svētki Londonā, dziedātāji un klausītāji izklīduši savu malu kuņģis, rīkotājiem pēc lielā sprieguma iestājies klusums un atslābums, domām atkal vērsties uz nākotni.

Sastapties no visiem kontinentiem Gotlandē, pret Latvijas krastu, Visbijas senatnīgās dailes un Gotlandes dabas ielokā, sākumā likās tikai romantiska iedoma. Ierosinājumam saņemot spontānu atsaucību no visām pusēm, dažu mēnešu intensīvā darbā tā izauga par realitāti. Alberts Jērums pirms savas pāragrās aiziešanas aizsauls ceļos 1978. g. 6. janvārī vēl paguva dot metus svētku dziesmu rotai. Citiem nu darbu vest galā, celt tiltu pār jūru, pa kuņģi iet arī tiem, kas sapni par dzimteni sapņo zem rozēm.

Mūsu dziesmu svētki — kā Eiropā, tā Amerikā, Kanādā un Austrālijā — ir notikuši arvien labākās telpās, apmešanās arvien labākās viesnīcās. Londonas karalisko Alberta aulu un Vemblejas konferenču centra lieliskās telpas pārspēt nelikās iespējams.

Pasaules brīvo latviešu dziesmu dienās Gotlandē sāksies atgriešanās vienkāršībā. Gotlandē Hiltona un Šeratona viesnīcu nav, vakartērpus nav ko līdz ņemt. Bet Visbija dos mums kaut ko citu. Gandrīz visur agrākos svētkos esam dzīvojuši izklaidus, lielpilsētās daudzkārt neesam varējuši viens otru ne saredzēt, ne satikt. Arī sarīkojumu vietu izklīde lielajās pilsētās nerada kopības sajūtu.

Vecās Visbijas mūra ielokā būs tikpat kā savā pilsētā. Visbijā nav ne tramvaju, ne pazemju. Visas svētku sarīkojumu vietas būs ātri un viegli sasniedzamas, kājām ejot.

Visbijas Tautas nams, dēvēts par Pili — *Borgen*, būs mūsu rīcībā no agra rīta līdz vēlai naktij. Tur būs dziesmu dienu administratīvais centrs, tur ērtās telpās var sēdēt pie maltītes galda vienā laikā tuvu pie tūkstoš cilvēku. Tā būs viena no vietām, kur satiksim viens otru, kur priecāsimies — arī vakaros un naktīs pēc sarīkojumiem.

Bet pār visām lietām: no Gotlandes līdz Latvijai ir tikai 150 000 soļu! Tik tuvu un tomēr tik tālu!

Raidot domas un metot skatu uz dzimtenes krastu, uz mūsu Kurzemi, atcerēsimies Raiņa vārdus *Pūt, vējiņi!* prologā:

*Pūt, vējiņi, dzen laiviņu,
Aizdzen mani Kurzemē...*

Tās gaži elstās sēri jautrās skaņas,
Kam līdzī mīļu pasaulē vairs nav,
Man mieru nedeava šos gažos gadus.
Kur ir tas vējiņš, kas i mums reiz pūstu?
Kas dzītu dzimtenē i mūsu laivas?
Ak, pārāk liela jūra, vējiņš mazs,
Mēs gaidām, kas mūs nestu, lielo vēju.
Mums ir tas solīts gan, bet vēl nav dots,
Kā kurzemiece sola, bet nedeava.
Tad mēs ar dziesmām remdam savas ilgas,
No dziesmām laivu taisām, skaņām vēju.
Ar ilgu brāļiem kopā sasēduši,
Uz tēvu sapņu mājām aizlidojam.

KURZEME

Apmešanās iespējas

Gotlandes tūrisma pārvalde dod Dziesmu dienu rīcības komitejai pirmtiesības uz visām Visbijā un tuvākajā apkārtnē esošajām viesnīcām, pansionātiem, izīrējamo dzīvokļiem, atsevišķu istabu un vasaras mājiņu vietām.

VIESNĪCĀS UN PANSIONĀTI

Visbijā: 350 personām vienas un divu gultu istabās.

15 km apkaimē: 450 personām.

Cenas (1978. g. cenu līmenis): zv. kr. 70—140 personai, ieskaitot brokastis.

20—35 km attālumā no Visbijas: 250 personām, cena kr. 60—90.

ISTABAS PRIVĀTDZĪVOKĻOS

Visbijā un tuvākajā apkārtnē — 1000 personām, cena kr. 40—50, ieskaitot brokastis.

DZĪVOKĻI

Visbijas priekšpilsētās, lielākā daļa modernu. Ap 250 dzīvokļiem ar 3—5 gultām katrā. Dzīvokļos viss nepieciešamais, ieskaitot virtuves piederumus, bet izņemot palagus.

Dzīvokļu īres maksa par nedēļu (no 16.—23. jūnijam) kr. 500—700.

ATSEVIŠKĀS VASARAS MĀJIŅAS,

lielākoties vasarnieku ciematos, ar 2—6 gultām katrā.

Visbijas tiešā tuvumā: 100 mājiņu 400 personām.

15 km apkaimē: 100 mājiņu 400 personām.

25 km apkaimē: 50 mājiņu 200 personām.

Cenas līdzīgas, kā apmetoties dzīvokļos.

Satiksme ar Gotlandi

KUĢU SATIKSME

no Zviedrijas cietzemes uz Gotlandi atiet no trim ostām: Ninēšamnas (Nynäshamn) Stokholmas tuvumā, Vestervīkas (Västervik) un Oskarshamnas dienvidaustrumu Zviedrijā.

GAISA SATIKSME

ar Gotlandi iespējama ar četrpētām lidmašīnām tieši uz Visbiju vai ar pārsēšanos Arlandā pie Stokholmas. Rēgulārās zviedru iekšzemes gaisa satiksmes līnija *Linjeflyg* dod visiem dziesmu dienu apmeklētājiem 50% atlaidi lidojumam Arlanda—Visbija un apņemtas gādāt par nepieciešamo lidojumu biežumu svētku nedēļā.

GOTLANDĒ

viesu rīcībā būs autobusi satiksmei ar Visbiju tiem, kas dzīvos ārpus pilsētas.

Visbijas pašvaldībai bez tam ir 3000 izīrējamo divriteņu.

Viesnīcu, pansionātu, vasaras mājiņu standarts dažāds. Ir istabas ar vannu vai dušu un tualeti, ir arī tādas, kuņģam trūkst vienas vai abu šo ērtību.

APMEŠANĀS SKOLĀS

tieši Visbijā. Skolas ir modernas ar dušu telpām u.c. labierīcībām. 6—8 gultas istabā, pašiem jāgādā par palagiem. Cena apm. kr. 20 personai par nakti.

TELŠU LAUKUMI

Visbijas tuvumā spēj uzņemt lielu apmeklētāju skaitu.

Sv. Nikolaja baznīcas drupas Visbijā

Visbija — rožu pilsēta

Rīcības komiteja

Rīcības komitejas priekšsēdis — *Jānis Muchks*, priekšsēža biedrs un informācijas daļas vadītājs — *Jānis Ritums*, mūzikas daļas vadītājs — *Alberts Jērums* †, administratīvās daļas vadītājs — *Andrejs Leimanis*.
Locekļi: *Jānis Bergholcs*, *Kārlis Graufelds*, *Jānis Gulbītis*, *Raimonds Krastiņš*, *Roberts Legzdiņš*, *Ingrīda Leimane*, *Jānis Lūkins*, *Sergejs Ozoliņš*, *Juris Reneslācis*, *Ansī Rozenbachs*, *Oskars Sakārnis*, *Māris Slokenbergs*, *Dagnija Šleiere*, *Mārcis Štāls*, *Gunārs Zvejnieks*.
Komitejas adrese: Box 7157, S-103 88 Stockholm.

Zemju pārstāvji

Anglijā: *Anne-Marie Zariņa*, 106 Hanover Rd., London NW10 3DP.
ASV: *Gunārs Meierovics*, 6000 Massachusetts Ave., N.W., Washington D.C. 20016.
Austrālijā: *Laila Lauša*, 129 Dalton Str., Eltham, Victoria 3095.
Kanādā: *Žanis Šmits*, 133 Colin Ave., Toronto, Ontario, M5P 2C4.
Vācijā: *Jēkabs Ķiploks*, Severinstr. 140, 5 Köln 1.
Zviedrijā: *Andrejs Šalts*, Industrivägen 59, 135 00 Tyresö.

Visbijas austrumu mūris

